

Отож, володіючи таким вагомим туристичним потенціалом, при умові його відновлення, збереження та ефективного використання, наша країна має реальні можливості зайняти відповідне місце на європейському ринку замкового туризму.

Список використаних джерел

1. Бордун О.Ю. *Стан і перспективи замкового туризму в контексті стратегічного розвитку туристичної галузі західного регіону України* / О.Ю. Бордун, С.В. Білоус // *Економіка. Управління. Інновації.* – 2010. – № 2 (4) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // tourlib.net/statti_ukr/bordun2.htm](http://tourlib.net/statti_ukr/bordun2.htm).

2. Закон України «Про охорону культурної спадщини» № 1805-III // *Режим доступу:*<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.

Тетяна КРОХМАЛЬНА
Національний заповідник
«Замки Тернопілля»
м. Збараж

ТЕРЕБОВЛЯНСЬКИЙ ЗАМОК – КНЯЗІВСЬКА ТВЕРДИНЯ ПОДІЛЛЯ

Тернопілля або ж найсхідніша частина історичної Галичини – один з найважливіших регіонів України. Тут розмішувалися осередки князівств за часів Київської Русі, за часів Галицько-Волинського князівства Теревовль був одним з його головних міст, а за часів Корони Польської та Речі Посполитої Тернопілля стало одним з найважливіших форпостів супроти татарських навал та турецької агресії. На даний час, в Тернопільській області збереглося близько 25 руїн замків та палаців, і в тому числі і Теревовлянський замок, який водночас є одним з найстаріших населених пунктів області і перша письмова згадка про який припадає на 1097 рік.

Новизна даного дослідження полягає у збагаченні, та примноженні матеріалів з історії будівництва теревовлянського замку, а також у поглибленні знань з краєзнавства Тернопілля, як одного з напрямків вивчення історії України.

Теребовля – одне з найстаріших міст на західноукраїнських землях. Перша згадка про Теребовлю зустрічається в Іпатієвському літописі під 1097 роком, але на ту пору це вже було зорганізоване і сильно укріплене місто, а водночас і столиця окремого Теревовлянського князівства. Щодо виникнення цієї назви існує кілька версій [1.с.233].

Згідно з першою, вона походить від давньослов'янського імені Теребислав. Польський історик ХІХ ст. Лелевель пов'язує даний топонім з дакійським поселенням Тріфульйон, що ймовірно було засноване в І ст. н.е. на цій території.

Найбільш вірогідною є версія, згідно з якою назва міста походить від давньоруського слова «теребити» – розчищати, викорчовувати, що вперше зустрічається в «Повісті минулих літ» під 1014роком.: «И рече Володимирь: теребите путь и мости мостите».

Зразу чотири міста згадуються у Літописі Руському під 1211 роком, коли на території Західного Поділля діяв князь краківський Лешко (Лесьцько) Білий.

Це – Теробовля, Збараж, Моклеків і Биковен: «Але потім же Лестько не зміг узяти Галич і, пішовши, пустошив він довкола Теробовля, і довкола Моклекова, і Збаража, а Биковен узятий був ляхами і руссю. І взяв він здобич велику і вернувся в Ляхи»[2.ст.591].

За Володимира Великого Галичину, а отже, й Теробовлянщину, було злучено в одну волость з Волинню. Від імені великого князя управління тут здійснював його син Борис, а пізніше інший син – Всеволод. Ще пізніше Галичина переходить у безпосереднє володіння великого київського князя Ярослава Мудрого.

Після смерті Ярослава Мудрого у 1054 році Київська держава була розділена, шість володінь дістались його синами, а сьоме – Галичина – онукові Ростиславові.

По його смерті сини Рюрик, Володар та Василько правили на цих землях. 1084 рік – найвірогідніша дата офіційного початку княжіння Василька у Теробовлі, Володаря – у Звенигороді, а Рюрика – в Перемишлі (ним він володів іще раніше). У 1092 році бездітним помирає старший Ростиславич – Рюрик. Його володіння молодші брати ділять між собою. Звенигородський князь Володар перебирається у Перемишль. Василько залишився у Теробовлі, але йому, напевно, належав тоді і Галич[3.ст.11].

Територія Теробовлянського князівства за часів Василька Ростиславича охоплювала більшу частину сучасних Тернопільської та Івано-Франківської областей, досить значну частину Хмельницької і трохи меншу – Львівської та Чернівецької областей.

У 1340 році Польський король Казимир III Великий організував похід на Галицько-Волинське князівство, захопив головні міста та приєднав Галичину і частину Волині до Польської держави. Теробовля згадується в числі міст, захоплених Казимиром в 1341 році, а у 1360 році на замковій горі зводиться перший польський замок. До кінця XVI століття ця твердиня була зруйнована і спалена[4.ст.20].

Оскільки у 1389 році Теробовля отримала Магдебурське право, тобто самоуправління, то містом і замком керували неприватні власники князі чи магнати, а старости. Тому після князя Василька Теробовлянського замок перебував у власності теробовлянських старост Тенчинських Анджея і Станіслава, а пізніше Олександра Балабана.

Протягом 1605-1629 рр. Теробовля і її фортеця зазнали близько 20 татарських нападів. Це змусило королівський уряд виділити кошти для будівництва нової, більш міцної оборонної споруди.

У 1631 році за сприянням О.Балабана було закінчене будівництво нового замку в Теробовлі. В 1633 році за згодою короля Сигізмунда III Вази, передав уряд (посаду) теробовлянського старости сину Юрію[5.ст.199].

Замок Балабана також піддавався неодноразовим нападам. Так у часи Визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького його здобули повсталі теробовлянці. У 1651 році козаки і татари тримали в облозі Теробовлю дев'ять тижнів, але твердиня вистояла. В 1656 році спробу здобути фортецю здійснили опришки, а в 1672 році, після тривалої турецької облоги, вона капітулювала[6. ст.320].

У 1675 році Теробовлянський замок опинився в центрі подій польсько-турецької війни: дев'ять днів турецькі загони, очолювані Ібрагім-пашею

тримали його в облозі. Але завдяки мужній і відважній жінці Софії Хшановській, захисники теребовлянського замку відбили всі штурми. Подвиг дружини командувача гарнізоном, справжньою патріотки, настільки сильно вразив жителів Теребовлі, що було прийнято рішення поставити цій жінці пам'ятник у північній замковій стіні.

А у 1680-ті роки є згадки про те, що замок в цей період безуспішно атакували татари. 9 травня 1687 році в ході раптового татарського нападу місто і замок були захоплені і спалені. Після цього нападу замок більше не виходив зі стану занепаду.

У 1734 році арсенал Теребовлянського замку був перевезений в Кам'янець-Подільську фортецю. В цей же період замкові приміщення починають використовувати для розміщення всіляких міських і земських установ.

Замок у XVIII ст. знаходився в занедбаному стані, проте на той момент основний комплекс замкових споруд був відносно цілий і навіть покрівлі веж були зруйновані лише частково.

Список використаних джерел

1. Густинская летопись // Полное собрание русских летописей. – Т. 2. – III. – Ипатьевская летопись. – СПб. : В типографии Эдуарда Праца, 1843. – С. 233-373.

2. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; Відп. ред. О. В. Мишанич. – К.: Дніпро, 1989. – С. 591

3. Городиський Л., Зінчишин І. Мандрівка по Теребовлі і Теребовлянщині / Леон Городиський, Ігор Зінчишин. – Львів. – «Каменярь». – 1998 р. – С.11

4. Чачковський Л. Княжий город Теребовля // Життя і знання. – 1932. – С.18-24.

5. Czolowski Al., Janusz B. Przeslosc i zabytki wojewodstwa Tarnopolskiego. – Tarnopol: Nakladem powiatowej organizacji narodowej, 1926. – S.199 .

6. История Польши. Т.2 издательство Академии наук СССР. Москва.1956 с.320

Віталій КРУЦЬКО

Науковий керівник

канд.екон.наук, ст.викл. Продан І. О.

Тернопільський національний

економічний університет

ДІЛОВИЙ ТУРИЗМ – ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Діловий туризм - це поїздки працівників підприємств з діловими цілями, або організація корпоративних заходів. Роб Девідсон, викладач курсу ділового туризму Лондонського Університету Грінвіча, у своїй книзі описав це поняття наступним чином: «business tourism - пов'язаний з людьми, які змушені подорожувати по роботі. Тим самим, представляється одна з найдавніших форм туризму, коли з давніх часів людина здійснювала подорожі з діловими цілями» [1].